

## Andrzej Zaborski (\*7. 10. 1942 – †1. 10. 2014)

Andrzej Zaborski studoval v letech 1960–1965 arabskou filologii, semitistiku a afrikanistiku v Ústavu orientální filologie Jagellonské univerzity v Krakově. Studium uzavřel úspěšnou obhajobou diplomové práce „Středověká historie kmenů Bedža podle arabských pramenů“ (sr. 1964a). V roce 1969 ukončil na Jagellonské univerzitě své doktorské studium, když pod vedením Jerzy Kuryłowicze napsal a obhájil disertaci o dvoukonsonantních semitských slovesných kořenech (sr. 1971a). Mezi jeho další učitele patřili i jiní významní polští lingvisté a orientalisté, profesori Aleksy Klawek, Tadeusz Lewicki, Zenon Klemensiewicz, Tadeusz Milewski. Už na počátku doktorského studia (1966) se stává asistentem v Ústavu orientální filologie Jagellonské univerzity. V akademickém roce 1974–1975 získal postdoktorské stipendium do Institutu arabského jazyka v Káhiře. V roce 1976 se habilitoval s monografií „Kušitské sloveso“ (1975a). Jeho examinátory byli profesori Jerzy Kuryłowicz, Karel Petrářek a Robert Hetzron. Kuriózní je, že to byla zřejmě první habilitace z afroasijské jazykovědy ve světovém měřítku. V roce 1978 byl jmenován docentem Jagellonské univerzity. Na přelomu let 1978–1979 získává možnost výzkumného výjezdu do syrského Damašku. V roce 1982 tráví čtvrt roku studijně v Alžírsku. V letech 1982–1983 se poprvé vydává jako hostující profesor na vídeňskou univerzitu, kde vyučuje lingvistiku a dva nejvýznamnější kušitské jazyky, oromo a somali. Mezitím získává Humboldtovo stipendium v Ústavu afrikanistiky na univerzitě v Kolíně nad Rýnem, kde působí v letech 1983–1985. V průběhu studijního pobytu se stihl habilitovat z afrikanistiky na vídeňské univerzitě (1984), vypravit se na 2 měsíce do severní Keni za polním výzkumem k etniku Dahalo a odučit kurs afroasijské a kušitské lingvistiky v letním semestru 1985 na univerzitě v Heidelbergu. Po návratu z Kolína nad Rýnem začíná jeho mnohaleté působení v Ústavu Afrikanistiky vídeňské univerzity, kde vede kursy jazyků somali, oromo, bedža, amhara, tuareg, masai a dalších, vedle vlastního angažmá na Jagellonské univerzitě. Letní semestr 1986 učí v Ústavu orientálních studií turínské univerzity, o rok později v Ústavu jazykovědy na univerzitě v Udine. V roce 1989 je jmenován mimořádným profesorem v Ústavu orientální filologie Jagellonské univerzity na základě monografie „Jmenný plurál v kušitských jazycích“ (1986c). V roce 1989 uskuteční dvě měsíční cesty do Sudánu, kde se v Chartúmu, Port Sudanu a Kassale věnuje polnímu výzkumu jazyků bedža, nubijských a dalších. Akademický rok 1990–1991 tráví v Ústavu pokročilých studií na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, kam byl pozván, aby se zapojil do badatelského týmu „Živé semitské jazyky a srovnávací semitistika“, který vedl prof. Gideon Goldenberg. Od roku 1999 vedl kursy semitistiky v Orientálním ústavu vídeňské univerzity. V roce 2000 byl

jmenován řádným profesorem Jagellonské univerzity. Zimní semestr 2000–2001 působil jako hostující profesor v Orientalistickém semináři na univerzitě v Mohuči, kde vyučoval srovnávací semitskou a afroasijskou lingvistiku. Od roku 2000 byl vedoucím Katedry afroasijské jazykovědy na Jagellonské univerzitě, kde přednášel arabistiku, semitistiku a afroasijskou lingvistiku. V roce 2013, ve věku 71 let, byl emeritován. Jagellonská univerzita, jejímž byl více než důstojným reprezentantem, se mu odvděčila nulovou penzí, prý na základě administrativní chyby. I jako emeritus zůstával Andrzej Zaborski mimořádně aktivní, stále byl hlavním editorem výtečného orientalistického časopisu *Folia Orientalia*. Tak tomu bylo až do konce září 2014, kdy se chystal na důležitou operaci srdce. V posledním mailu z 21. 9. 2014 jednomu z autorů tohoto portréту píše, že musí dokončit ještě několik recenzí do *Folia Orientalia* (napsal jich osm!). Dne 2. 10. 2014 přichází šokující zpráva od prof. Tomasze Polańského, že jeho někdejší učitel a později blízký spolupracovník Andrzej Zaborski předchodí den zemřel.

Hodnotit dílo Andrzeje Zaborského je mimořádně obtížné. Za více než půlstoletí své publikační činnosti obsáhl takovou šíři disciplín, že jeho výsledky připomínají spíše produkci středně početného týmu. Připomeňme aspoň průřezově, jak jsou jednotlivé jazyky a jazykové skupiny v jeho díle zastoupeny:

afroasijské: 1974a, b, 1977a, 1983a, 1984b, 1992a, 1994a, 1995d, 1996c, 1997b, 1998a, b, 1999a, b, c, d, 2002a, b, 2003a, b, c, d, 2005c, d, 2006a, b, 2007a, b, c, e, 2009a, 2011a, 2012a, b, 2013a, 2014i;

semitské: 1969b, 1970b, 1971a, 1973a, b, d, 1974c, 1977a, 1980b, c, 1991a, 1994b, c, 1994e, 1991g, 1995b, f, 1996a, 1997c, d, f, 1998h, 2001f, 2005a, b, h, 2007c, f, h, 2008e, 2009d, 2010d, e, 2013b, c, g, k, 2014a, b, d, g;

arabský: 1967a, 1975f, 1982a, b, 1983e, 1988d, 1994b, i, 1995a, c, g, 1996b, f, g, 1997e, 1998d, 1999e, g, 2000a, 2001a, 2002c, e, 2003e, 2004e, f, 2005g, k, 2006c, d, 2007d, k, 2008a, 2010c, 2011c, f, g, 2013d, e, f, h, i, j, 2014e, f, plus překlad z arabštiny 1998f;

kušitské: 1970a, 1975a, b, c, d, 1976a, 1979a, 1980a, 1981a, 1983b, c, 1985a, 1986b, c, d, 1987a, b, c, 1988b, 1989b, 1991b, c, 1996d, 1997b, 1998c, 2001c, 2004b, 2005e, f, 2009b;

beja: 1964a, 1966a, 1967b, 1968b, 1970c, 1975e, 1983b, 1987d, 1988a, 1989a, e, d, 1992c, 1997a, 1998e, 2008d, 2011b;

centrální kušitské: 1972e, 1977c, 1983b, 2001b;

východokušitské: 1967a, 1968a, 1969a, 1983b, 1984d, 1985b, 1987d, 1990a, 1992b, 1996e, 2001b, 2009c;

omotské: 1983d, 1984a, 1986a, 1990b, 2004a;

čadské: 1983f, g, 1986f;

berberské: 1988c, 1993a, 1997b, c, d, 2009b, 2010f, 2014c, h;

egyptský: 1994d;

saharské: 2000b;

kurdský: 1961a, 2004g.

Vedle zmíněných témat se Andrzej Zaborski zabýval i obecnými otázkami translatologie, zejména z tzv. biblických jazyků (1977b, 2002d, 2004d, e, f, 2005 i, j, 2008c, 2009e), a analýzou textů především arabských historiků a geografů (1964a, 1965a, 1968c, 1972a, b, d, 1973c,

1984c, 1986e, 1994b, 1995a, 1998e, g, i, 2001d, e, 2008b, 2011d, 2012c). V Zaborského díle najdou inspiraci i slavisté. Zabýval se mj. slovy pravděpodobně západoslovanské provenience v díle arabského geografa al-Bakrího (1014–1094), původem ze Španělska (2012c). Také jeho třináctistránková recenze (2002e) monografie W. P. Turka o arabských výpůjčkách v polštině z roku 2001 je cenným vkladem do studia vzájemných vlivů mezi středověkou arabštinou a slovanskými jazyky.

Všestranné lingvistické i historické vzdělání, vynikající jazyková vybavenost, brilantní úsudek a skvělé argumentační schopnosti činily z Andrzeje Zaborského za jeho života prvotřídního lingvistu, orientalistu i historika. Naštěstí jeho dílo zůstává i po jeho skonu, i když je roztržštěno do 6 monografií a přibližně 230 článků, zpráv a recenzí. Koncentrovat jeho texty do sebraných spisů, nejlépe tematicky uspořádaných, se stává naléhavým desideratem.

### Výběrová bibliografie<sup>1</sup>

#### 1961

- (a) Polish Pioneers of Kurdology Chodźko and Żaba. *Kurdish Facts and West Asian Affairs*. 9–10, Sept.–Oct. 1961, s. 29–30.

#### 1964

- (a) Notes on the Mediaeval History of the Beja Tribes. *Folia Orientalia*. 7 (1963), s. 289–307.

#### 1965

- (a) Recenze: M. Małowist, *Wielkie państwa Sudanu Zachodniego w późnym średniowieczu* (The Empires of Western Sudan in the Late Middle Ages). *The Journal of African History*. 6(3), s. 416–418.

#### 1966

- (a) Nazwy plemion Bedža (The Names of the Beja Tribes). *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 10(2), Lipiec – grudzień, s. 482–485.

#### 1967

- (a) Arabic Loan-Words in Somali. *Folia Orientalia*. 8, s. 125–175.  
(b) Sir Douglas Newbold's File – an Unexplored Source to the Newest History of the Beja Tribes of the Sudan. *Folia Orientalia*. 8, s. 229–232.

<sup>1</sup> Hlavním zdrojem předkládaného přehledu publikací Andrzeje Zaborského je tematicky uspořádaná bibliografie („Prof. Dr. hab. Andrzej Zaborski: Selected Bibliography“), která byla publikována v jubilejním čísle časopisu *Folia Orientalia* 49, 2012, 13–24, připraveném jako Festschrift k sedmdesátinám Andrzeje Zaborského.

## 1968

- (a) Z badań nad poezją somalijską (Studies in Somali Poetry). *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 12(1), Styczeń – czerwiec, s. 111–112.
- (b) Some Remarks Concerning ‘Ezānā’s Inscriptions and the Beja Tribes. *Folia Orientalia*. 7, s. 298–306.
- (c) Niektóre problemy badań nad tekstami arabskimi dotyczącymi Sudanu i Etiopii w wieku IX i X (Problems of Arabic Texts on Sudan and Ethiopia in the 9th and 10th century). *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 12, Lipiec–grudzień, s. 471–474.

## 1969

- (a) Six Short Somali Texts. *Folia Orientalia*. 10, s. 231–243.
- (b) Z problematyki epigrafiki starożytnej Palestyny (Problems of the Epigraphy of Ancient Palestine). In: BERNHARD, Maria Ludwika – STEFANIAK, W. L. eds. *Studia z archeologii Azji Przedniej i Starożytnego Wschodu*. Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 209–219.

## 1970

- (a) Cushitic Languages – an Unexplored Subcontinent. *Bulletin of the International Committee on Urgent Anthropological and Ethnological Research*. 12, s. 119–128.
- (b) Prefixes, Root-Determinatives and the Problem of Biconsonantal Roots in Semitic. *Folia Orientalia*. 11, s. 307–313.
- (c) Some Eritrean Place-Names in Arabic Mediaeval Sources. *Folia Orientalia*. 12, (1970) 1971, s. 327–337.
- (d) Filolog i nauczyciel (A Philologist and a Teacher). *Ruch Biblijny i Liturgiczny*. 6, s. 239–298.

## 1971

- (a) Biconsonantal Verbal Roots in Semitic. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego* 219 = *Prace Językoznawcze*. 35, s. 51–98.
- (b) O antologię Starego Testamentu. *Tygodnik Powszechny*. 6(1150), 7 lutego 1971, s. 3.

## 1972

- (a) Średniowieczne porty zachodniego wybrzeża Morza Czerwonego. *Nautologia*. 28(4), s. 81–87.
- (b) Beja and Tigre in the 9th–10th Century Period. *Rocznik Orientalistyczny*. 30, s. 183–199.
- (c) Prof. Dr. Aleksy Klawek (1890–1969). *Folia Orientalia*. 13, (1971) 1972, s. 5–7. (Parallel edition in *Przegląd Orientalistyczny*. 78(2), 1971, s. 209–210.)
- (d) Tadeusz Lewicki – a Historian of Africa. *Africana Bulletin*. 17, s. 195–198.
- (e) Recenze: R. Hetzron, *The Verbal System of Southern Agaw*, Los Angeles 1969. *Folia Orientalia*. 13, s. 351–353.

## 1973

- (a) Teaching the Language of the Bible. *Folia Orientalia*. 14, 1972-1973, s. 63-76.
- (b) Stary Testament a metody strukturalne. *Ruch Biblijny i Liturgiczny*. 2, s. 117-130.
- (c) Okres arabski do wypraw krzyżowych. In: STEFANIAK, Ludwik W., ed. *Archeologia Palestyny*. Poznań: Księgarnia Św. Wojciecha, s. 419-424.
- (d) Zarys epigrafiki starożytnej Palestyny w II i I tysiącleciu p. n. e. In: STEFANIAK, Ludwik W., ed. *Archeologia Palestyny*. Poznań: Księgarnia Św. Wojciecha, s. 835-871.

## 1974

- (a) Hamito-Semitic Suffix *-ay*. In: *Mélanges offerts au R.P. Henri Fleisch*. Beyrouth: Impr. Catholique. Mélanges de l'Université Saint-Joseph, t. 48, s. 23-32.
- (b) Afroasiatic Formative 'a-. *Africana Marburgensia* 7(2), s. 81-87.
- (c) Structural Methods and Old Testament Studies. *Folia Orientalia*. 15, s. 263-268.
- (d) Deep and Surface Structure in some Systems of Poetry. In: TYŁOCH, Witold, ed. *Problemy Literatur Orientalnych: Materiały II Międzynarodowego Sympozjum, Warszawa - Kraków, 22-26 maja 1972*. Warszawa: Polska Akademia Nauk, s. 33-40.

## 1975

- (a) *The verb in Cushitic*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- (b) Material for a Comparative Dictionary of the Cushitic Languages: Somali-Galla Comparisons. In: BYNON, James & Theodora, eds. *Hamito-Semitic - Proceedings of a Colloquium held by the Historical Section of the Linguistics Association (Great Britain) at the School of Oriental and African Studies (London 1970)*. The Hague-Paris: Mouton, s. 321-330.
- (c) Note on Biconsonantal and Triconsonantal Roots in Cushitic. *Folia Orientalia*. 16, s. 163-169, s. 263-266.
- (d) Remarks on the Apophony in Cushitic. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. 33, s. 165-169.
- (e) Recenze: A. Paul, *A History of the Beja Tribes of the Sudan*, Portland, 1971. *The International Journal of African Historical Studies*. 8, Supplement B, s. 28-32.
- (f) Recenze: W. Fischer, *Grammatik des Klassischen Arabisch*, Wiesbaden, 1972. *Linguistics*. 163, s. 57-62.

## 1976

- (a) Cushitic - an Overview. In: BENDER, Lionel M., ed. *The Non-Semitic Languages of Ethiopia*. Michigan: African Studies Centre, Michigan State University, s. 67-84.

## 1977

- (a) The Semitic External Plural in an Afroasiatic Perspective. *Afroasiatic Linguistics*. 3, 1976-1977, s. 111-132.
- (b) Nowe tłumaczenia Biblii a teoria przekładu. *Ruch Biblijny i Liturgiczny*. 30, s. 296-310.

- (c) Consonant Apophony and Consonant Alternation in Bilin Plurals. *Afroasiatic Linguistics*. 3, May 1976 – April 1977, Fasc. 6, s. 121–132.

#### 1979

- (a) Preliminaries on the Relative Chronology of some Little Known Cushitic Languages. In: HESS, Robert L, ed. *Proceedings of the Fifth International Conference on Ethiopian Studies – Session B* (Chicago, April 1978). Chicago: University of Illinois at Chicago Circle, s. 63–72.

#### 1980

- (a) Remarks on the Relative Chronology of Some Little Known Cushitic Languages. In: TUBIANA, J., ed. *Modern Ethiopia – Proceedings of the Fifth International Conference on Ethiopian Studies, Nice 19–22 December 1977. Session A*. Rotterdam: Balkema, s. 133–145.
- (b) Professor Jerzy Kuryłowicz and Semitic Linguistics. In: RUSEK, Jerzy – SZYMCAK, Mięczysław, eds. *Jerzy Kuryłowicz (1895–1978): Materials of the Scientific session organized by the Jagiellonian University in Cracow and the Linguistic Committee of Polish Academy of Sciences, held in Cracow, March 11th 1980*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 53–56.
- (c) Języki semickie w pracach Jerzego Kuryłowicza. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego DLVII – Prace Językoznawcze*. 66, s. 75–78.

#### 1981

- (a) Cushitic Linguistics 1976–1981. In: Caravaglios, Maria, ed. *L’Africa ai tempi di Daniele Comboni – Atti del Congresso Internazionale di Studi Africani (Roma, 19–21 novembre 1981)*. Roma: Istituto Italo-Africano e Missionari Comboniani, s. 360–387.

#### 1982

- (a) *Dialekt egipski języka arabskiego*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- (b) Fonologia kontrastywna a nauczanie języka arabskiego. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 26, s. 40–42.

#### 1983

- (a) [+ JUNGRAITHMAYR, Herrmann]. Hamitisch. In: JUNGRAITHMAYR, H. – MÖHLIG, W.J.G. eds. *Lexikon der Afrikanistik*. Berlin: Reimer 1983, 186–187.
- (b) Lemmata: Ost-Kuschitisch (186–187), Kuschitisch (140–141), Beja (49), Agau (23–240), Oromo (184), Somali (219), Moreno M. M. (170), Conti Rossini C. (64), Praetorius F. (194), Süd-Kuschitisch (233), Afar (21), Saho (206), Omotisch (183). In: JUNGRAITHMAYR, H. – MÖHLIG, W.J.G. eds. *Lexikon der Afrikanistik*. Berlin: Reimer 1983.
- (c) Note on the Relative Chronology of the Cushitic Verb and the Genetic Classification of the Cushitic Languages. *Africana Marburgensia*. 16(1), s. 63–83.
- (d) Basic Numerals in the Omotic Languages. In: LESLAU, Wolf – SEGERT, S. – BODROGLIGETI,

Andás J., eds. *Ethiopian Studies Dedicated to Wolf Leslau*. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 375-390.

- (e) Egyptian Arabic Dialect Studies – an Overview. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*. 607 = *Prace Językoznawcze*. 73, s. 7-30.
- (f) Problems of the Comparative Chadic Linguistics. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 25(2), lipiec-grudzień 1981, s. 263-266.
- (g) Chadic Stratification. In: WOLFF, Ekkehard – MAYER-BAHLBURG, Hilke, eds. *Studies in Chadic and Afroasiatic Linguistics*. Hamburg: Buske, s. 233-246.

#### 1984

- (a) Remarks on the Verb in Ometo. In: RUBENSON, Sven, ed. *Proceedings of the Seventh International Conference of Ethiopian Studies, University of Lund, 26-29 April 1982*. Addis Abeba: Institute of Ethiopian Studies; Uppsala: Scandinavian Institute of African Studies, s. 25-30.
- (b) The Stages of Hamito-Semitic. *Rocznik Orientalistyczny*. 43, s. 179-183.
- (c) Tigre und Baqulin in the 9th and 10th Century Period. *Quaderni di Studi Etiopici*. 5, s. 83-90.
- (d) Recenze: G. Gragg, *Oromo Dictionary*, East Lansing, 1982. *Afrika und Übersee*. 67, s. 293-295.

#### 1985

- (a) Remarks on the Genetic Classification and the Relative Chronology of the Cushitic Languages. In: BYNON, James, ed. *Current Progress in Afro-Asiatic Linguistics: Papers of the Third International Hamito-Semitic Congress*. Amsterdam-Philadelphia: J. Benjamins. Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistics Sciences, Series IV, Current Issues in Linguistic Theory, Vol. 28, s. 127-148.
- (b) Recenze: Sasse, H.-J.: *An Etymological Dictionary of Burji*. *Journal of African Languages and Linguistics*. 7, s. 84-92.

#### 1986

- (a) Can Omotic Be Reclassified as West Cushitic? In: GOLDENBERG, Gideon, ed. *Ethiopian Studies – Proceedings of the Sixth International Congress of Ethiopian Studies, Tel-Aviv, 14-17 April 1980*. Rotterdam-Boston: A. A. Balkema, s. 525-530.
- (b) The Cushitic Article. In: VANSTIPHOUT, Johannes Hendrix et al., eds. *Scripta signa vocis – Studies about scripts, scriptures, scribes and languages in the Near East, Presented to J. H. Hospers by his pupils, colleagues and friends*. Groningen: Forsten, s. 317-331.
- (c) *The Morphology of Nominal Plural in the Cushitic Languages*. Wien: AFRO-PUB. Veröffentlichungen der Institute für Afrikanistik und Ägyptologie der Universität Wien, № 38.
- (d) A Note on Cushitic Demonstrative Pronouns. In: RUNDGREN, Frithiof – KRONHOLM, Tryggve – RIAD, Eva. *On the Dignity of Man – Oriental and Classical Studies in Honour of Frithiof Rundgren*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, s. 505-511. = *Orientalia Suecana*. 33-35, 1984-1986, s. 505-511.

- (e) Marginal Notes on Medieval Nubia. In: KRAUSE, Martin, ed. *Nubische Studien – Tagungsakten der 5. Internationalen Konferenz der International Society for Nubian Studies, Heidelberg, 22.–25. September 1982*. Mainz: P. von Zabern, s. 403–412.
- (f) Recenze: Ch. H. Kraft, *Chadic Wordlists*, Berlin: Reimer, 1981. *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*. 138, s. 181–184.

#### 1987

- (a) Basic Numerals in Cushitic. In: JUNGRAITHMAYR, Herrmann – MÜLLER, Walter W. eds. *Proceedings of the Fourth International Hamito-Semitic Congress, Marburg, 20–22 September, 1983*. Amsterdam–Philadelphia: J. Benjamins. Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistics Science, Series IV, Current Issues in Linguistics Theory, Vol. 44, s. 317–347.
- (b) Zur genetischen Klassifikation der kuschitischen Sprachen. In: PIŁASZEWICZ, Stanisław – TULISOW, Jerzy, eds. *Problemy języków Azji i Afryki. Materiały II Międzynarodowego Sympozjum, Warszawa–Kraków, 10–15 listopada 1980*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 361–370.
- (c) Remarks on Recent Developments in Cushitic. In: BERNINI, Giuliano – BRUGNATELLI, Vermondo, eds. *Atti della 4a Giornata di Studi Camito-Semitici e Indoeuropei, Bergamo, Istituto univesitario, 29 novembre 1985*. Milano: Unicopli, s. 219–227.
- (d) Afar-Saho Linguistics – an Overview. In: MUKAROVSKY, Günther, ed. *Leo Reinisch – Werk und Erbe, Akten des Leo Reinisch Symposium*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften. Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Klasse, № 492, s. 86–95.
- (e) Leo Reinisch and Some Problems of the Study of the Beja Today. In: MUKAROVSKY, Günther, ed. *Leo Reinisch – Werk und Erbe, Akten des Leo Reinisch Symposium*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften. Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Klasse, № 492, s. 125–139.

#### 1988

- (a) Remarks on the Verb in Beja. In: EHRMAN, Albert – ARBEITMAN, Yoël L., eds. *Fucus: A Semitic/Afrasian Gathering in Remembrance of Albert Ehrman*. Amsterdam–Philadelphia: J. Benjamins, s. 491–498.
- (b) The Relative Chronology of the Cushitic Verb Reconsidered. In: BECKHAUS-GERST, Marianne – SERZISKO, Fritz, eds. *Cushitic – Omotic: Papers from the International Symposium on Cushitic and Omotic Languages, Cologne, January 6–9 1986*. Hamburg: H. Buske Verlag, s. 179–184.
- (c) Zum hamitosemitischen Charakter des Berberischen. In: BRAUNER, Siegmund – WOLFF, Ekkehard, eds. *Progressive Traditions in African and Oriental Studies*. Berlin: Akademie-Verlag. Asien, Afrika, Lateinamerika. Special Issue, № 21, s. 180–184.
- (d) *Rozmówki arabskie – dialekt egipski*. Warszawa: Wiedna Powszechna.



## 1989

- (a) Der Wortschatz der Bedscha-Sprache. Eine vergleichende Analyse. In: SCHULER, Einar von, ed. *XXIII. Deutscher Orientalistentag: vom 16. bis 20. September 1985 in Würzburg*. Stuttgart: Steiner, s. 573–591.
- (b) Cushitic Independent Pronouns. In: BAYENE, Tadesse, ed. *Proceedings of the Eighth International Conference of Ethiopian Studies*. Vol. 2. Addis Abeba: Institute of Ethiopian Studies, s. 649–672.
- (c) The Problems of Blemmyes – Beja: an Etymology. *Beiträge zur Sudanforschung*. 4, s. 169–177.
- (d) Denominal Suffix Conjugations in Beja. In: MACUCH, Maria, et al., eds. *Studia semitica necnon iranica Rudolpho Macuch... dedicata*, Wiesbaden: Harrassowitz, s. 409–418.

## 1990

- (a) [+ ALI, Muhammad]. *Handbook of the Oromo Language*. Kraków: Polska Akademia Nauk; Stuttgart: Steiner.
- (b) Preliminary Remarks on Case Morphemes in Omotic. In: HAYWARD, Richard J. *Studies in Omotic Languages*. London: School of Oriental and African Studies, s. 617–639.

## 1991

- (a) Biconsonantal Roots and Triconsonantal Root Variation in Semitic: Solutions and Prospects. In: KAYE, Alan S., ed. *Semitic Studies in Honor of Wolf Leslau*. Vol. II. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 1675–1703.
- (b) Insights into Proto-Cushitic Morphology. In: MUKAROVSKY, Hans G., ed. *Proceedings of the Fifth International Hamito-Semitic Congress*. Vol. 2, Wien: Afro-Pub. Beiträge zur Afrikanistik, № 41, s. 75–82.
- (c) Ethiopian Language Subareas. In: PIŁASZEWICZ, Stanisław – RZEWUSKI, Eugeniusz, eds. *Unwritten Testimonies of the African Past: Proceedings of the International Symposium held in Ojrzanów n. Warsaw on 7–8 November 1989*. Warsaw: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. *Orientalia Varsoviensia*, № 2, s. 123–134.

## 1992

- (a) Afro-Asiatic Languages. In: BRIGHT, William, ed. *International Encyclopedia of Linguistics*. Vol. 1. New York: Oxford University Press, 1st ed. 1992; 2nd ed. 2003, s. 36–37.
- (b) Verse Structure in Classical Somali Poetry. In: HUSSEIN, Adam M. – GESHEKTER, Charles Lee, eds. *Proceedings of the First International Congress of Somali Studies*. Atlanta – Georgia: Scholars Press, s. 376–380.
- (c) Traces of Dual in Beja? In: EBERMANN, Erwin – SOMMERAUER, E. R. – THOMANEK, K. E. – MUKAROVSKY, Hans G., eds. *Komparative Afrikanistik – Sprach-, Geschichts- und Literaturwissenschaftliche Aufsätze zu Ehren von Hans G. Mukarovsky*. Wien: Afro-Pub, s. 423–430.

## 1993

- (a) Was ist Proto-Berberisch? In: BRAUNER, Siegmund – JUNGRAITHMAYR, Herrmann – Möhlig, Wilhelm J. G., eds. *IX. Afrikanistentag: Beiträge zur afrikanischen Sprach- und Literaturwissenschaft, Leipzig, 24.–26. September 1992*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, s. 185–189.

## 1994

- (a) Problems of Hamitosemitic Pronouns. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 38(1), s. 59–62.
- (b) Exceptional Incompatibility Rules and Verbal Root Structure in Semitic. In: GOLDENBERG, Gideon – RAZ, Shlomo, eds. *Semitic and Cushitic Studies*. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 1–18.
- (c) Problèmes de classification des dialectes sémitiques méridionaux. In: CAUBET, Dominique – VANHOVE, Martine, eds. *Actes des premières journées internationales de dialectologie arabe de Paris: colloque international tenu à Paris, du 27 au 30 janvier 1993*. Paris: INALCO, s. 399–411.
- (d) Some Egyptian Words in Mihā'il Sabbāg's Treatise on the Dialects of Syria and Egypt. In: *Proceedings of the Colloquium on Arabic Lexicology and Lexicography*. Vol. 1, Budapest: Eötvös Loránd Univ. Budapest, s. 137–151.
- (e) Arcaismi ed innovazioni nei pronomi personali del sudarabico modemo. In: BRUGNATELLI, Vermondo, ed. *Sem, Cam, Iafet - Atti della 7a Giornata di Studi camito-Semitic e Indoeuropei (Milano, 1° giugno 1993)*. Milano: Centro Studi Camito-Semitici, s. 251–269.
- (f) Subjunctive and Energicus in Arabic. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 38(2), lipiec–grudzień, s. 36–38.
- (g) Remarks on Gurage Pronouns. *Lingua Posnaniensis*. 36, s. 189–194.
- (h) Min Bilād aṣ-Ṣaqāliba ilā Bilād as-Sūdān – Od Słowiańszczyzny po Sudan. Prof. Tadeusza Lewickiego dorobek arabistyczny (Min Bilād aṣ-Ṣaqāliba ilā Bilād as-Sūdān – from the World of Slavs to the Sudan). In: *Studia Orientalia Thaddaeo Lewicki Oblata*. Kraków: The Enigma Press, s. 7–13.
- (i) Przyszłość filologii arabskiej – powrót do tradycji uniwersyteckich. *Przegląd Orientalistyczny*. 1–2, s. 39–45.

## 1995

- (a) Kuryłowicz and the So-Called 'Aspect' in Classical and in Modern Arabic. In: SMOCZYŃSKI, Wojciech et al. eds. *Kuryłowicz Memorial Volume*. Kraków: Universitas Jagellonica. *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia*, Vol. II, s. 529–541.
- (b) Some Greek, Latin and Nubian Loan Words in Ethiopic. In: SMOCZYŃSKI, Wojciech, ed. *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia. Safarewicz memoriae dicata*. Kraków: Universitas Jagellonica. *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia*, Vol. I, s. 537–543.
- (c) First Person Pronouns in Arabic in the Light of Arabic and Hamito-Semitic Dialectology. In: PALVA, Heikki et al., eds. *Dialectologia Arabica: a collection of articles in honour of the sixtieth birthday of professor Heikki Palva*. Helsinki: Finnish Oriental Society. *Studia Orientalia*, Vol. 75, s. 289–294.

- (d) Problems of an Introduction to Hamito-Semitic / Afroasiatic Linguistics. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 39(1), s. 103-106.
- (e) Cracovie - une rencontre entre l'islam et le christianisme. In: ZABORSKI, Andrzej, ed. *Islam i chrześcijaństwo: materiały sympozjum, Kraków, 12-14 IV 1994 = al- Islām wa-'l-ma-sihīya*. Kraków: Wydawn. naukowe Papieskiej akad. teologicznej. Biblioteka ekumenii i dialogu, №1, s. V-XIII.
- (f) Recenze: G. Garbini & O. Durand, *Introduzione alle lingue semitiche*, Brescia, 1994. *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*. 85, s. 343-350.
- (g) Recenze: J. Danecki, *Gramatyka języka arabskiego*, Warszawa, 1994. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. 51, s. 133-148.

### 1996

- (a) The Origin of Subjunctive and Energeticus in Semitic Languages. *Incontri Linguistici*. 19, s. 69-76.
- (b) Some Alleged Exceptions to Incompatibility Rules in Arabic Verbal Roots. In: ZEMÁNEK, Petr, ed. *Studies in Near Eastern Languages and Literatures - Memorial Karel Petráček*. Prague: Orientální ústav AV ČR, s. 630-658.
- (c) Językoznawstwo afroazjatyckie lub chamitosemickie pod koniec XX wieku. *Przegląd Orientalistyczny*. 1-2, s. 15-30.
- (d) Intensive Verbs in Cushitic. In: GRIEFENOW-MEWIS, Catherine - VOIGT, Rainer Maria, eds. *Cushitic and Omotic languages: proceedings of the Third International Symposium, Berlin, March 17-19, 1994*. Köln: R. Köppe Verlag, s. 133-142.
- (e) Notes on 'Afar Verse Structure. In: HAYWARD, R. J. - LEWIS, I. N., ed. *Voice and power: the culture of language in north-east Africa: essays in honour of B.W. Andrzejewski*. London: School of Oriental and African Studies. African Languages and Cultures, Supplement, №3, s. 257-268.
- (f) Archaisms and Innovations in Arabic Independent Pronouns. In: *Proceedings of the 2nd international conference of l'Association internationale pour la dialectologie arabe: held at Trinity Hall in the University of Cambridge, 10-14 September 1995*. Cambridge: University Publications Centre, s. 269-274.
- (g) Z dziejów nauczania języka arabskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim. *Biuletyn Glottodydaktyczny*. 2, s. 81-102.

### 1997

- (a) Problems of the Beja Present Seven Years Later. *Lingua Posnaniensis*. 39, s. 145-153.
- (b) The Position of Cushitic and Berber within Hamitosemitic Dialects. In: BAUSI, A. - Tosco, M., eds. *Afroasiatica Neapolitana. Contributi presentati all'8° Incontro di Linguistica Afroasiatica (Camito-Semitica), Napoli 25-26 gennaio 1996*. Napoli: Istituto Universitario Orientale. Studi Africanistici, Serie Etiopica, №6, s. 49-59.
- (c) Minority Languages in Arab Countries. In: SYNAK, Brunon - WICHERKIEWICZ, Tomasz, eds. *Language Minorities and Minority Languages in the Changing Europe. Proceedings of the*

6th International Conference on Minority Languages, Gdańsk 1-5 July 1996. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 1997, s. 385-394.

- (d) Le lingue minoritarie nei paesi arabi. *Futuribili*. 1, s. 198-209.
- (e) The Problem of the Archaism of Arabic. *Sprawozdania z posiedzeń komisji naukowych*. 41(1), Kraków: Państwowe wydawn. naukowe, Oddział w Krakowie, s. 34-35.
- (f) *Qātala* and *qattala* in Semitic. *Rocznik Orientalistyczny*. 50(2), s. 257-262.

#### 1998

- (a) La linguistique chamito-sémitique cinquante années après 'L'Essai comparatif' de Marcel Cohen. In: EL MEDLAOUI, Mohamed - GAFATI, Said - SAA, Fouad, eds. *Actes du 1er congrès chamito-sémitique de Fès: 12-13 mars 1997*. Fés: Université Sidi Mohamed Ben Abdellah, s. 23-35.
- (b) Ethnos, Language Communities and Language Shift - Some Problems and Examples in Case of Afroasiatic Languages. In: GRAFFI, Giorgio - BOMBI, Raffaella, eds. *Ethnos e comunità linguistica: un confronto metodologico interdisciplinare: atti del convegno internazionale: Udine, 5-7 dicembre 1996*. Udine: Università degli studi di Udine, Centro internazionale sul plurilinguismo, s. 169-179.
- (c) Personal Pronoun Systems and Their Origin in Some Languages of Ethiopia. *Languages and Linguistics*. 1, s. 65-86.
- (d) Problem arachaizmu arabskiego języka klasycznego. In: JANKOWSKI, Henryk., ed. *Z Mekki do Poznania: materiały 5. Ogólnopolskiej Konferencji Arabistycznej, Poznań, 9-10 czerwca 1997*. Poznań: Uniwersytet imienia Adama Mickiewicza w Poznaniu, Katedra Orientalistyki i Battologii, s. 269-283.
- (e) Etiopia and Beja in the Early Middle Ages. In: *Äthiopien und seine Nachbarn - Ethiopia and Its Neighbours*. Gdańsk: Muzeum Archeologiczne - Frankfurt: Orbis Aethiopicus, s. 85-92.
- (f) *Wspaniały Ocean Indyjski Sulajmāna Kupca, Abū Zajda as-Sirāfięgo i Buzurga ibn Šahrijāra: od literatury faktu do przygody i fantastyki (IX-X w.)*. Překlad z arabštiny s úvodem a komentāři. Kraków: Księgarnia Akademicka.
- (g) Recenze: C. Ehret, *An African Classical Age*, Oxford, 1998. *The International Journal of African Historical Studies*. 31, s. 667-669.
- (h) Recenze: E. Lipiński, *Semitic Languages - Outline of a Comparative Grammar*, Leuven, 1997. *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*. 88, s. 327-329.
- (i) Recenze: *Tractatus Tres Historico-Geographici (1634): A 17th Century Historical and Geographical Account of Tigray, Ethiopia*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1996. *International Journal of African Historical Studies*. 31(1), s. 249.

#### 1999

- (a) On the Alleged Ergativity in Hamitosemitic / Afroasiatic Languages. In: BRZEZINA, Maria - KUREK, Halina, eds. *Collectanea linguistica in honorem Casimiri Polański*. Kraków: Księgarnia Akademicka, s. 309-317.

- (b) On Hamito-Semitic Participles. In: *Afroasiatica Tergestina - Papers from the 9th Italian Meeting of Afroasiatic (Hamito-Semitic) Linguistics. Trieste, April 23-24, 1998*. Padova: Unipress, s. 35-39.
- (c) Remarks on Derived Verbs in Hamitosemitic. In: LUTZ, Edzard – MOHAMMED, Nekroumi, eds. *Tradition and Innovation*. Wiesbaden: Harrassowitz 1999, s. 44-51.
- (d) The Article in Hamitosemitic. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 43(1), s. 63-65.
- (e) Some Exotic Words in Medieval Arabic Texts on India, Indonesia and China. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 41(2), lipiec-grudzień 1997, Kraków, s. 96-98.
- (f) Tadeusz Kowalski – pierwszy i ostatni nowoczesny orientalista polski. In: *Tadeusz Kowalski, 1889 - 1948: materiały z Posiedzenia Naukowego PAU w dniu 19 czerwca 1998 r.* Kraków: Polska akademia umiejętności. W służbie nauki, № 4, s. 9-18.
- (g) Recenze: J. C. Watson, *Šbaḥtū! A Course in Sañānī Arabic*, Wiesbaden, 1996. *Zeitschrift für Arabische Linguistik*. 36, s. 97-98.

#### 2000

- (a) Inflected Article in Proto-Arabic and Some Other West Semitic Languages. *Asian and African Studies*. 9, s. 24-35.
- (b) Tubu (Teda) Language. In: *Encyclopaedia of Islam, new Edition*. Vol. X. Leiden: Brill, s. 561-582.  
Paralelní vydání *The Encyclopédie de l'Islam*. Fasc. X, Leiden: Brill, s. 624-626.
- (c) Tadeusz Kowalski (1889 - 1948). In: MICHALIK, Jan – WALECKI, Waclaw, eds. *Złota Księga Profesorów Wydziału Filologicznego*. Kraków: Księgarnia Akademicka, s. 409-417.
- (d) Tadeusz Lewicki (1906 - 1992). In: MICHALIK, Jan – WALECKI, Waclaw, eds. *Złota Księga Profesorów Wydziału Filologicznego*. Kraków: Księgarnia Akademicka, s. 619-623.

#### 2001

- (a) Verbale Flexion und Derivation mit T und M/N – ein etymologischer Versuch. In: WILD, Stefan – SCHILD, Hartmut, eds. *Akten des 27. Deutschen Orientalistentages (Bonn - 28. September bis 2. Oktober 1998)*. Würzburg: Ergon, s. 593-599.
- (b) A Note on the Classification of Agaw as a Branch of East Cushitic. In: HETZRON, Robert – ZABORSKI, Andrzej, eda. *New Data and new Methods in Afroasiatic Linguistics - Robert Hetzron in memoriam*. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 219-222.
- (c) Ethiopian Language Macroarea. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych - Polska Akademia Nauk Oddział PAN w Krakowie*. 45(2), s. 60-64.
- (d) Ibrahim ibn Jakub o Krakowie i Europie - uwagi filologiczne. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie*. 44(1), styczeń - czerwiec 2000, Kraków, 2001, s. 67-70.
- (e) An Outline of the History of Ethiopian Studies in Poland. In: Scholz, Piotr et alii, eds. *Von Hiob Ludolf bis Enrico Cerulli: Halle/S., 3.-5. Oktober 1996: Akten der 2. Tagung der*

Orbis-Æthiopicus-Gesellschaft zur Erhaltung und Förderung der äthiopischen Kultur. Warszawa – Wiesbaden: Zakład Graficzny, s. 109–114.

- (f) Recenze: Lutz Edzard, *Polygenesis, Convergence, and Entropy: an Alternative Model of Linguistic Evolution Applied to Semitic Linguistics*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1998. *The Journal of the American Oriental Society*. 121, s. 305–307.

#### 2002

- (a) The Problem of Biconsonantal Roots in Afroasiatic. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Odziału PAN w Krakowie*. 46(1), s. 71–73.
- (b) On the Interplay of Tense, Aspect and Aktionsart in Semitic Languages. In: JASTROW, Otto – ARNOLD, Werner et al., eds. *Sprich doch mit deinen Knechten aramäisch. Festschrift Otto Jastrow*. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 869–876.
- (c) Wokół 'Studium kontrastywnego składni arabskich i polskich współczesnych tekstów literackich'. *Biuletyn Glottodydaktyczny*. 8, s. 153–161.
- (d) Czy istnieje przekład filologiczny? In: Krasnowolska, Anna et al., eds. *Oriental Languages in Translation*. Kraków: Polska Akademia Nauk, s. 77–84.
- (e) Recenze: W. P. Turek, *Słownik zapożyczeń pochodzenia arabskiego w polszczyźnie*, Kraków, 2001. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. 58, s. 200–213.

#### 2003

- (a) Comments on Some Afrasian Etymologies in the 'Historical Comparative Vocabulary of Afrasian'. In: BENDER, M. Lionel – TAKÁCS, Gábor – APPELYARD, David L. *Selected Comparative-Historical Afrasian Linguistic Studies in Memory of Igor M. Diakonoff*. München: Lincom, s. 13–22.
- (b) The Origin of the Suffix Conjugations in Afroasiatic Languages. *Sprawozdania z posiedzeń komisji naukowych odziału PAN w Krakowie*. 45(1), 2001, s. 59–61.
- (c) Negative Conjugations in Hamitosemitic. In: HELMUT, Satzinger – HASITZKA, Monika R. M. et al., eds. *Das Alte Ägypten und seine Nachbarn: Festschrift zum 65. Geburtstag von Helmut Satzinger*. Krems: Österreichisches Literaturforum, s. 353–359.
- (d) Les formes verbales intensives avec l'objet direct au pluriel comme une des sources du présent en chamitosémitique. In: LENTIN, Jérôme – LONNET, Antoine et al., eds. *Mélanges David Cohen*. Paris: Maisonneuve & Larose, s. 722–727.
- (e) Arabic Loan-Words. In: UHLIG, Siegbert, ed. *Encyclopaedia Aethiopia*. Vol. 1, Wiesbaden: Harrassowitz, s. 308–309.
- (f) Recenze: S. Thomason, *Language Contact*, Edinburgh, 2001. *Lingua Posnaniensis*. 45, s. 191–195.
- (g) Baqulin. In: UHLIG, Siegbert, ed. *Encyclopaedia Aethiopia*. Vol. 1, Wiesbaden: Harrassowitz, s. 471.

#### 2004

- (a) West Cushitic – a Genetic Reality. *Lingua Posnaniensis*. 46, s. 167–186.

- (b) *Energicus and Other Moods in Cushitic*. In: HARVIAINEN, Tapani – JUUSOLA, Hanni et al., eds. *Verbum et calamus: Semitic and related studies in honour of the sixtieth birthday of professor Tapani Harviainen*. Helsinki: Finnish Oriental Society. *Studia Orientalia*, Vol. 99, s. 435–439.
- (c) *Traces of iptaras in Arabic*. In: TAKÁCS, Gábor, ed. *Egyptian and Semito-Hamitic (Afro-Asiatic) Studies in memoriam W. Vycichl*. Leiden: Brill, s. 160–171.
- (d) *Etymology, Etymological Fallacy and the Pitfalls of Literal Translation*. In: ENDRESS, Gerhard – ARNZEN, Rüdiger – THIELMANN, J., eds. *Words, Texts and Concepts Cruising the Mediterranean Sea: studies on the Sources, Contents and Influences of Islamic Civilization and Arabic Philosophy and Science Dedicated to Gerhard Endress*. Leuven: Peeters, s. 143–147.
- (e) *Przekład i etymologia niektórych arabistycznych terminów literackich i językoznawczych*. *Biuletyn Glottodydaktyczny*. 11, s. 85–92.
- (f) *Ekwiwalencja a przekład etymologizujący niektórych terminów arabistycznych i islamistycznych*. *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*. 57(4), s. 3–36. *Dałší verze téhož: Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie* 47(1), 2003, s. 45–50.
- (g) *Silvio van Rooy (1932 – 1981) and „International Society Kurdistan”*. In: KRASNOWOLSKA, Anna – RZEPKA, Marcin, eds. *International Conference on Kurdish Studies, 17–19 May 2004*. Krakow: Polish Academy of Sciences Press. *Prace Komisji Orientalistycznej*, №25, s. 61–63.

## 2005

- (a) *Tense, Aspect and Mood Categories of Proto-Semitic*. In: EDZARD, Lutz – RETSÖ, Jan, eds. *Current Issues in the Analysis of Semitic Grammar and Lexicon I: Oslo-Göteborg Cooperation 3rd–5th June 2004*. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 11–30.
- (b) *Comparative Semitic Studies: status quaestionis*. *Aula Orientalis*. 23, s. 9–15.
- (c) *Grammaticalization and Lexicalization in the Verbal System of Hamitosemitic*. *Lingua Posnaniensis*. 47, s. 199–207.
- (d) *The Oldest Periphrastic Conjugations of Hamitosemitic*. In: FRONZAROLI, Pelio – MARRASSINI, Paolo, eds. *Proceedings of the 10th Meeting of Hamito-Semitic (Afroasiatic) Linguistics*. Città di Castello: Università di Firenze. *Quaderni di semitistica*, Vol. 25, s. 85–94.
- (e) *Negative Conjugations in Cushitic*. In: KOGAN, Leonid Efimovich et al., eds. *Memoriae Igor M. Diakonoff*. Winona Lake: Eisenbrauns. *Babel und Bibel*, №2; *Orientalia et Classica*, №8, s. 687–698.
- (f) *Cushitic and Semitic Peoples of the Red Sea Coasts: a Linguistic Approach to Their Prehistory and History*. In: STARKEY, Janet et al., eds. *Peoples of the Red Sea: proceedings of the Red Sea Project II, held in the British Museum, October 2004*. Oxford: Archaeopress. *BAR international series*, №1395; *Society for Arabian Studies Monographs*, №3, s. 137–141.
- (g) *Qātala as Equivalent of Qattala and Traces of the Old Present in Arabic*. In: AGUADE, Jordi. – VICENTE, Ángeles. – ABU-SHAMS, Leila, et al., eds. *Sacrum Arabo-Semiticum*:

*homenaje al Professor Federico Corriente*. Zaragoza: Instituto de Estudios Islámicos de Oriente Próximo, s. 559–571.

- (h) The Decay of *qattala/qātala* in Ge'ez. In: KHAN, Geoffrey, ed. *Semitic Studies in Honour of Edward Ullendorff*. Leiden: Brill, s. 37–50.
- (i) Jak przekładać przykazania i inne teksty biblijne? In: *Oriental Languages in Translation*. №2. Kraków: Polska Akademia Nauk, s. 121–142.
- (j) Dwa nowe polskie przekłady Ewangelii. *Recepcja – Transfer – Przekład*. 3, s. 175–198.
- (k) Recenze: A. A. Ambros, S. Prochazka, *A Concise Dictionary of Koranic Arabic*, Wiesbaden, 2004. *Folia Orientalia*. 41, s. 279–281.

#### 2006

- (a) *Qattala/qātala* with Causative Prefixes in Hamitosemitic. In: *Loquentes linguis – Studi linguistici e orientali in onore di Fabrizio A. Pennacchietti*, BORBONE, Pier Giorgio – Mengozzi, Alessandro – Tosco, Mauro, eds. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 745–751.
- (b) Intensifier 'Very' in Some Afroasiatic Languages. In: KRASNOWOLSKA, Anna et al., eds. *In the Orient Where the Gracious Light – Satura orientalia in honorem Andrzej Pisowicz*. Kraków: Księgarnia Akademicka, s. 229–232.
- (c) Main and Secondary Functions of Derived Verbs in Arabic. *Lingua Posnaniensis*. 48, s. 165–189.
- (d) Article, Definite. In: VERSTEEGH, Kees et al., eds. *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Vol. 1, Leiden: Brill, s. 187–188.

#### 2007

- (a) Afroasiatic-Hamitosemitic Presents. In: MORIGGI, Marco, ed. *M. XII Incontro Italiano di Linguistica Camito-Semitica*. Soveria Mannelli: Rubbettino, s. 79–84.
- (b) Apophony in Hamito-Semitic. In: VOIGT, R. M., ed. *From Beyond the Mediterranean – Akten des 7. Internationalen Semitoamitistenkongresse. Berlin 2004*. Aachen: Shaker, s. 151–161.
- (c) Entre l'apophonie et l'alternation: sur l'origine de quelques formes verbales en sémitique et chamito-sémitique. In: CASSUTO, Philippe – LARCHER, Pierre, eds. *La formation des mots dans les langues sémitiques*. Aix-en-Provence: Publication Université Provence, s. 165–172.
- (d) Non-Causative Verbs of the Causative 'aqatala Class in Arabic and \*yuqtulu Conjugation in Proto-Semitic. In: BAR, Tali – COHEN, Eran, eds. *Studies in Semitic and General Linguistics in Honor of Gideon Goldenberg*. Münster: Ugarit-Verlag, s. 31–43.
- (e) Afroasiatic-Hamitosemitic Comparative Historical Linguistics as a Developing Discipline. In: MACHALÍK, Tomáš – ZÁHOŘÍK, Jan, eds. *Viva Africa 2007: Proceedings of the II<sup>nd</sup> International Conference on African Studies, 27–28 April 2007*. Pilsen: University of West Bohemia. Dept. of Anthropology, Faculty of Philosophy and Arts, s. 9–18.
- (f) Notes on the Reconstruction of the 'Prefix-Conjugations' in the Modern South Arabian Languages, *Lingua Posnaniensis*. 49, s. 195–206.
- (g) Jīm. In: Versteegh, Kees et al., eds. *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Vol. 1. Leiden: Brill, s. 494–496.



- (h) Recenze: *The Akkadian Language in Its Semitic Contexts*, eds. G. Deutscher, N. J. C. Kouwenberg, Leiden, 2006. *Folia Orientalia*. 42-43, 2006-2007, s. 446-451.
- (i) Recenze: R. D. Woodard, ed., *The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages*, Cambridge, 2004. *Folia Orientalia*. 42-43, 2006-2007, s. 437-442.
- (j) Recenze: H. C. Fleming, *Ongota – a Decisive Language in African Prehistory*, Wiesbaden, 2006. *Folia Orientalia*. 42-43, 2006-2007, s. 453-458.
- (k) Recenze: S. Wild, ed., *Self-Referentiality in the Qur'ān*, Wiesbaden, 2006. *Folia Orientalia*. 42-43, 2006-2007, s. 458-462.

#### 2008

- (a) *Arabe de Asia Central*. In: CORRIENTE, Federico – VICENTE, Ángeles et al., eds. *Manual de dialectología neoarabe*. Zaragoza: Instituto de Estudios Islámicos y del Oriente Próximo, s. 431-447.
- (b) Bilans i przyszłość badań nad tekstem Ibrahima ibn Jakuba. In: ZABORSKI, Andrzej et al., eds. *Ibrahim ibn Jakub i Tadeusz Kowalski – w sześćdziesiątą rocznicę edycji*. Kraków: Księgarnia Akademicka, s. 25-73.
- (c) Nobody Translates Untranslatables or Untranslatability Does Not Exist. In: ZABORSKI, Andrzej – PIELA, Marek, eds. *Oriental languages in translation : proceedings of the international conference, Cracow, 7th-8th April 2008 dedicated to the memory of Władysław Duleba*. Vol. 3. Kraków: Polska Akademia Nauk 2008, s. 35-41.
- (d) Recenze: K. Wedekind, Ch. Wedekind, Abuzeinab Musa. *A Learner's Grammar of Beja*, Köln, 2007. *Folia Orientalia*. 44, s. 239-243.
- (e) Recenze: R. Hasselbach, *Sargonic Akkadian*, Wiesbaden, 2005. *Folia Orientalia*. 44, s. 235-238.

#### 2009

- (a) Perspectives on Afroasiatic Linguistics. *Rocznik Orientalistyczny*. 62, s. 250-255.
- (b) Notes on the Position of Cushitic and Berber in Hamitosemitic. In: BALDI, Sergio, ed. *VIII Afro-Asiatic Congress*. Napoli: Univ. degli Studi di Napoli „l'Orientale“, Dip. di Studi e Ricerche su Africa e Paesi Arabi, Centro di Studi Magrebini. Studi Magrebini, Nuova serie vol. VII, s. 3-13.
- (c) Somali. In: VERSTEEGH, Kees et al., ed. *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Vol. IV, Leiden: Brill, s. 272-275.
- (d) Akkadian 'Subjunctive' *iprus-a*, Old Imperfect *iprus-u* and Energici *-am*, *-anni*. In: ŁOBACZ, Piotra – NOWAK, Piotr – ZABROCKI, Władysław, eds. *Language, science and culture: essays in honor of Professor Jerzy Bańcerowski on the occasion of his 70th birthday*. Poznań: Wydawnictwo naukowe, s. 379-386.
- (e) Między archaizmem i neologizmem. Wokół nowych przekładów Biblii w języku polskim. In: KOZIARA, Stanisław – PRZYCZYNA, Wiesław, eds. *Polszczyzna biblijna – między tradycją a współczesnością*. T. 2. Tarnów: BIBLOS, s. 35-50.

## 2010

- (a) Language Subareas in Ethiopia Reconsidered. *Lingua Posnaniensis*. 52(2), s. 99–110.
- (b) What is New in Ethiopian and Other African Language Areas? *Studies of the Department of African Languages and Cultures*. 44, s. 29–45.
- (c) Od polskiego do arabskiego, czyli fonetyka i fonologia kontrastywna w nauczaniu współczesnego arabskiego języka literackiego. In: GRUCHAŁA, Janusz – KUREK, Halina, STRYCHARSKA-BRZEZINA, Maria, eds. *Silva rerum philologicarum – Studia ofiarowane Profesor Marii Strycharskiej-Brzezynie*. Kraków: Księgarnia Akademicka Wydawnictwo, s. 461–485.
- (d) The Oldest Records of the Tigre Language. In: LUSINI, Gianfrancesco, ed. *History and Language of the Tigre-Speaking Peoples*. Napoli: Università di Napoli „L’Orientale”. Studi Africanistici, Serie Etiopica, Vol. 8, s. 53–59.
- (e) Recenze: A. D. Rubin, *The Mehri Language of Oman*, Leiden – Boston, 2010. *Folia Orientalia*. 47, s. 447–451.
- (f) Recenze: H. Ritter, *Wörterbuch zur Sprache und Kultur der Tuareg*, Band I–II, Wiesbaden, 2009. *Folia Orientalia*. 47, s. 450–452. Další verze recenze: *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*. 100, s. 309–312.
- (g) Recenze: F. Pouillon, ed., *Dictionnaire des orientalistes de langue française*. Clamecy, 2008. *Folia Orientalia*. 45–46, 2009–2010, s. 353.

## 2011

- (a) The Morphological Status of Verbal Prefix Vowels in Hamitosemitic. *Aula Orientalis*. 29, s. 177–183.
- (b) Beja *Hadarab* and *Hadendowa* – a Common Etymology. In: AVRAM, Andrei – FOCȘENEANU, Anca – GRIGORE, Gheorghe, eds. *A Festschrift for Nadia Anghelescu*. București: Editura Universității din București, s. 572–576.
- (c) New Examples of (yu-)qātilu as One of the Basic Imperfect Stems in Arabic. In: Busetto, Luca – Sottile, Roberto – Tonelli, Livia – Tosco, Mauro, eds. *He bitaney lagge: studies on Language and African Linguistics in Honour of Marcello Lamberti*. Milano: QuASAR. Quaderni di Lingua e Storia, 3, s. 261–268.
- (d) Tadeusz Kowalski’s Edition of Ibrāhīm Ibn Ya’qūb and the Fragment Concerning Poland. In: MARZOLPH, Ulrich, ed. *Orientalistische Studien in Sprache und Literatur: Festgabe zum 65. Geburtstag von Werner Diem*. Wiesbaden: Harrassowitz, s. 383–388.
- (e) Koncepcja i praktyka orientalistyki profesora Tadeusza Kowalskiego – Filologie orientalne dawniej i dziś. In: СУДЬКА, Lidia, ed. *Orientalia commemorativa*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 15–25.
- (f) Recenze: P. Behnstedt, M. Woidich, *Wortatlas der arabischen Dialekte*, Band I. Leiden – Boston: Brill, 2011. *Folia Orientalia*. 48, s. 292–294.
- (g) Recenze: *Il-Qoran Imqaddes, maqlub mill-Gharbi min Martin R. Zammit, Muhammad El-Sadi*. Tripli, 2008. *Folia Orientalia*. 48, s. 297–298.

## 2012

- (a) Problems of the Reconstruction of Hamitosemitic Articles. In: CORRIENTE, Federico et al., eds. *Dialectology of the Semitic languages: proceedings of the IV Meeting on Comparative Semitics, Zaragoza, 11/6–9/2010*. Barcelona: Ed. AUSA. Aula Orientalis, Supplementa, Vol. 27, s. 145–146.
- (b) Verbal Endings in the Afroasiatic Prefix-Conjugations. In: HASSELBACH, Rebecca – PAT-EL, Na'ama, eds. *Language and Nature: papers Presented to John Huehnergard on the Occasion of His 60th Birthday*. Chicago: Oriental Institute of the University of Chicago, s. 459–464.
- (c) Remarks on Some West Slavic Words in al-Bakrī's *Geography* and other Sources. In: DEN HEIJER, Johannes – TUERLINCKX, Laurence et al., eds. *Autour de la langue arabe: études présentées à Jacques Grand'Henry à l'occasion de son 70e anniversaire*. Leuven: Peeters, s. 323–331.

## 2013

- (a) What Type of Typology of Afroasiatic? *Folia Orientalia*. 50, s. 377–386.
- (b) Recenze: Gideon Goldenberg, *Semitic Languages – Features, Structures, Relations, Processes*. Oxford: Oxford University Press, 2013. *Folia Orientalia*. 50, s. 393–395.
- (c) Recenze: Rebecca Hasselbach, *Case in Semitic – Roles, Relations and Reconstruction*. Oxford: Oxford University Press, 2013. Oxford Studies in Diachronic & Historical Linguistics, Vol. 3. *Folia Orientalia*. 50, s. 396–398.
- (d) Recenze: Peter Behnstedt, Manfred Woidich, *Wortatlas der arabischen Dialekte, Band II: Materielle Kultur*. Leiden: Brill, 2012. Handbook of Oriental Studies, Vol. 100/11. *Folia Orientalia*. 50, s. 399–400.
- (e) Recenze: Pierre Larcher, *Le système verbal de l'arabe classique*. 2e édition revue et augmentée. Aix-en-Provence: Presses Universitaires de Provence, 2012. *Folia Orientalia*. 50, s. 401–403.
- (f) Recenze: Warwick Danks, *The Arabic Verb – Form and Meaning in the Vowel-Lengthening Patterns*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, 2011. *Folia Orientalia*. 50, s. 403–405.
- (g) Recenze: Gunvor Mejdell, Lutz Edzard, eds., *High vs. Low and Mixed Varieties – Status, Norms and Functions across Time and Languages*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2012. Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes, Band 77. *Folia Orientalia*. 50, s. 405–409.
- (h) Recenze: Joseph M. Brincat, *Maltese and Other Languages. A Linguistic History of Malta*. Malta: Midsea Books, 2011. Maltese Social Studies Series, No. 19. *Folia Orientalia*. 50, s. 417–418.
- (i) Recenze: Veronika Ritt-Benmimoun, *Texte im arabischen Beduinendialekt der Region Douz (Südtunesien)*. Wiesbaden: Harrassowitz 2011. *Folia Orientalia*. 50, s. 418.
- (j) Recenze: Orhan Elmaz, *Studien zu den koranischen Hapaxlegomena unikalener Wurzeln*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2011. *Folia Orientalia*. 50, s. 419.
- (k) *Big and Small Problems of the Biggest Panorama of the Semitic Languages*. Annual of Afroasiatic Languages and Linguistics. 5(1), s. 253–304.

## 2014

- (a) Recenze: Janet C.E. Watson, *The Structure of Mehri*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2012. *Folia Orientalia*. 51, s. 433–435.
- (b) Recenze: Peter Stein, *Lehrbuch der sabäischen Sprache*. 1. Teil *Grammatik*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2013. 2. Teil: *Chrestomathie*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2012. *Folia Orientalia*. 51, s. 435–436.
- (c) Recenze: Maarten Kossmann, *A Grammatical Sketch of Ghadames Berber (Libya)*. Köln: Köppe, 2013. *Berber Studies*, Vol. 40. *Folia Orientalia*. 51, s. 436–438.
- (d) Recenze: Cynthia L. Miller-Naudé, Ziony Zevit (eds). *Diachrony in Biblical Hebrew*. Wivona Lake: Eisenbrauns, 2012. *Linguistic Studies in Ancient West Semitic Languages*, Vol. 8. *Folia Orientalia*. 51, s. 451–454.
- (e) Recenze: Mohammed Sawaie, *Fundamentals of Arabic Grammar*. Padstow: Routledge, 2014. *Folia Orientalia*. 51, s. 454–455.
- (f) Recenze: Pablo Sánchez, *El árabe vernáculo de Marrakech – análisis lingüístico de un Corpus representativo*. Zaragoza: Prensas de la Universidad de Zaragoza, 2014. *Estudios de Dialectología Árabe*, 8. *Folia Orientalia*. 51, s. 455.
- (g) Recenze: Takamitsu Muraoka. *Classical Syriac for Hebraists*. Second, revised edition. Wiesbaden: Harrassowitz, 2013. *Folia Orientalia*. 51, s. 456.
- (h) Recenze: Henri Mercier, *Textes berbères des Ait Izdeg (Moyen Atlas marocain) Textes originaux en fac-similé avec traductions*, traduit par Claude Béringuié avec l'aide des formateurs de l'Association Amal à Midelt, édité par Harry Stroomer. Köln: Köppe. *Berber Studies* Vol. 39. *Folia Orientalia*. 51, s. 457.
- (i) Recenze: Seeger, Ulrich: *Der arabische Dialekt der Dörfer um Ramallah*. Wiesbaden: Harrassowitz 2009. *Orientalistische Literaturzeitung*. 109(6), s. 469–470

Príspevek vznikl pod záštitou grantu P406/12/0655 Grantové agentury České republiky.

Kristýna Dufková

Department of Linguistics and Baltic Studies

Faculty of Arts, Masaryk University

Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Czech Republic

399854@mail.muni.cz

Václav Blažek

Department of Linguistics and Baltic Studies

Faculty of Arts, Masaryk University

Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Czech Republic

blazek@phil.muni.cz